

Денисенко К.В.

Академія Державної пенітенціарної служби

Шамрук Н.Б.

Академія Державної пенітенціарної служби

Борко І.С.

Академія Державної пенітенціарної служби

РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню ролі Міністерства цифрової трансформації України у цифровізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України та розробці етапів налагодження співробітництва між вказаними інституціями. Акцентовано увагу на опосередкованій ролі Міністерства цифрової трансформації України в цифровізації вітчизняної пенітенціарної системи, що обмежується зверненнями державного підприємства «Національні інформаційні системи» щодо модернізації Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту. Поряд із цим зазначається, що відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 365-р «Деякі питання цифрової трансформації», Міністерство цифрової трансформації України не залучене до удосконалення роботи Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, що, видається незрозумілим з огляду на функціональну спрямованість цього міністерства.

Підкреслюється, що національна кримінально-виконавча система характеризується наявністю стереотипів про свою жорстокість та відсутність людиноцентризму, незважаючи на постійне проведення реформ. У зв'язку із цим, саме Державна кримінально-виконавча служба України потребує застосування у свою практику засад Е-урядування з метою формування відкритості та прозорості своєї діяльності. Провідну роль у процесі впровадження Е-урядування в діяльність пенітенціарної системи України може мати Міністерство цифрової трансформації України як орган, що має позитивний досвід створення цифрових проєктів та є центральним у формуванні та реалізації державної політики у сфері цифровізації.

З огляду на зазначене авторами дослідження наголошено на доцільності створення нового структурного елементу Е-урядування як Е-в'язниця і рамках його розробки пропонується налагодити співпрацю Міністерства юстиції України із Міністерством цифрової трансформації України за запропонованими етапами в яких відповідальним за підготовку проєкту нормативно-правового акту, який би регулював порядок використання системи Е-в'язниця було б Міністерством юстиції України, а за розробку електронної системи Е-в'язниця – Міністерство цифрової трансформації України.

Ключові слова: *діджиталізація, кримінально-виконавча система, пенітенціарна система, Е-урядування, Е-в'язниця, засуджені, ув'язнені.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років пенітенціарна політика нашої держави неодноразово зазнавала реформування, яке було спрямоване на гуманізацію кримінального покарання і приведення його норм відповідно до міжнародних стандартів. Поліпшення умов тримання засуджених та ув'язнених, розширення їхніх прав, активне впровадження пробачійних програм, введення в обіг Єдиного реєстру засуджених та осіб,

узятих під варту – все це є першими кроками на шляху до створення кримінально-виконавчої системи європейського зразка.

Із метою ефективного виконання рекомендацій Ради Європи у сфері виконання кримінальних покарань, 16 грудня 2022 року була прийнята Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року (далі – Стратегія), однією зі стратегічних цілей якої визначено розширення

можливостей цифровізації пенітенціарної системи [1]. Одним із способів виконання вище зазначеної цілі в діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України) може стати її співпраця з Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифри) як з центральним органом виконавчої влади, що формує та реалізовує державну політику у сфері цифровізації. В майбутньому це допоможе оптимізувати роботу органів та установ виконання кримінальних покарань та надасть більше перспектив для контролю за їхньою діяльністю, в тому числі в частині протидії корупції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо ролі Мінцифри у цифровізації діяльності ДКВС України є не дослідженим на сучасному етапі державотворення. Дана стаття є першою науковою розвідкою на дану проблематику у вітчизняній правовій літературі.

Метою статті є дослідження ролі Мінцифри у розширенні можливостей цифровізації пенітенціарної системи України, а також розробка етапів налагодження співробітництва між ДКВС України та Мінцифри.

Виклад основного матеріалу. Найпершим кроком до цифровізації діяльності ДКВС України стало запровадження у 2018 році Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту (далі – Реєстр). Реєстр – інформаційна система, що містить відомості про засуджених, осіб, узятих під варту, та складається з чотирьох модулів: інформаційно-аналітичний модуль обліку засуджених та осіб, узятих під варту; модуль електронних сервісів управління справами суб'єктів пробації; модуль електронних сервісів медичного забезпечення засуджених та осіб, узятих під варту; Єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи [2].

Цікавим видається те, що адміністратором Реєстру виступило державне підприємство «Національні інформаційні системи», яке є структурним підрозділом Міністерства юстиції України, а реалізація Реєстру була здійснена за допомогою підтримки таких проєктів, як EU Project «Pravo-Justice» та EDGE, які не були пов'язані із тоді діючим органом – Державним агентством з питань електронного урядування.

У 2019 році урядом України, замість вказаного вище агентства, було створено нову інституцію – Мінцифри, яка є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики:

у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів тощо [3]. В 2023 році Мінцифри себе зарекомендувало як осередок успішної політики з цифровізації державного та суспільного життя: розробка мобільного застосунку «Дія», постійне розширення адміністративних послуг онлайн, а з початком повномасштабного вторгнення російської федерації, саме міністр цифрової трансформації Михайло Федоров ініціював створення першої у світі IT-армії. Все це є невичерпним переліком позитивних здобутків Мінцифри та є вагомими причинами чому саме зазначена вище інституція може відіграти провідну роль у розширенні можливостей цифровізації діяльності вітчизняної кримінально-виконавчої системи.

На сайті ДКВС України зазначено, що протягом 2023-го року планується модернізація Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, в тому числі розширення його аналітичного функціоналу. Планується впровадження та забезпечення функціонування системи збору даних для комплексної оцінки виправних колоній, слідчих ізоляторів, установ виконання покарань, закладів охорони здоров'я та державних підприємств ДКВС України. Також планується впровадження електронних систем бухгалтерського, кадрового та статистичного обліку (МІА), електронного документообігу в органах та установах пенітенціарної системи [4]. Окрім цього, подяка за підтримку стратегічної цілі щодо розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи висловлюється вже відомому проєкту EU Project Pravo-Justice, який фінансується за рахунок коштів Європейського Союзу та спрямований на реалізацію принципу верховенства права в Україні.

Таким чином, виникає питання: якою є роль центрального органу виконавчої влади, що формує та реалізовує державну політику у сфері цифровізації, в діяльності ДКВС України? Відмітимо, що в протоколі № 3 із засідання комісії з питань розподілу коштів для забезпечення протидії інформаційним загрозам з боку держави-агресора, кіберзахисту, відновлення та розвитку цифрової інфраструктури держави, де одним із членів комісії, зазначено, що відповідно до механізмів державного управління сферою інформати-

зації Мінцифри, як Генеральний замовник Національної програми інформатизації отримало від державного підприємства «Національні інформаційні системи» для організації та проведення експертизи послуги з модернізації (доопрацювання) програмного забезпечення групи підсистем «Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту», загальна кошторисна вартість 7032,00 тис. грн [5]. А відтак, Мінцифри надає послуги з модернізації електронних підсистем ДКВС України.

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 365-р «Деякі питання цифрової трансформації» вказано, що відповідальними органами за виконання автоматизації ведення справ засуджених та осіб, узятих під варту, автоматизації оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення (підсистема КАСАНДРА), модернізації Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту є Міністерство юстиції України, державна установа «Центр пробації» (за згодою), державна установа «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» (за згодою), державне підприємство «Національні інформаційні системи» (за згодою) [6]. Отже, Мінцифри не залучене до удосконалення роботи Реєстру, що, на наш погляд, видається незрозумілим з огляду на функціональну спрямованість цього міністерства.

Згадані вище нормативно-правові акти дають нам можливість зробити висновок, що Мінцифри досить опосередковано бере участь в оцифруванні діяльності ДКВС України. На нашу думку, для розширення можливостей уже наявних напрацювань, а також створення ефективної цифрової пенітенціарної системи, необхідним є залучення органу, що, по-перше, є провідним у реалізації державної політики у сфері цифровізації в Україні, а, по-друге, вже має успішні цифрові проєкти на своєму рахунку.

На сучасному етапі державотворення ДКВС України перебуває в стадії реформування і також потребує «ведення діалогу» із громадянами та реалізації принципів прозорості та відкритості [6, с. 26]. Тривалий час політика виконання кримінальних покарань базувалась на жорстокому поводженні із в'язнями та засудженими, була закритою для суспільства, що породжувало багато міфів про співробітників і систему виконання покарань взагалі, а також створювало умови для розвитку корупції, зловживань, нелюдського поводження із в'язнями та засудженими та порушення їхніх прав [7, с. 215].

Кримінально-виконавча система і досі має славу жорстокої, антигуманної інституції. Це

чітко можна побачити в щорічних звітах Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, оскільки монітори національного превентивного механізму постійно констатують факти недотримання прав людини щодо засуджених та ув'язнених з боку співробітників ДКВС України. На наш погляд, вище вказане пояснюється низькою вмотивованістю персоналу ДКВС України, а також відсутністю об'єктивного контролю за усуненням недоліків, на яких наголошують монітори національного превентивного механізму. Одним із способів удосконалення окресленої вище проблеми може стати наявність електронної платформи із використанням штучного інтелекту, де монітори національного превентивного механізму мали б можливість фіксувати свої рекомендації щодо дотримання прав людини в місцях несвободи і, відповідно, штучний інтелект міг прослідкувати за станом їх виконання, до прикладу, за допомогою фотофіксації.

У Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року визначено, що завданнями з реалізації стратегічної цілі номер 8 «Розширення можливостей цифровізації пенітенціарної служби» є: модернізація Єдиного реєстру засуджених та осіб, взятих під варту, у тому числі розширення його аналітичного функціонала; впровадження електронного моніторингу на пробації; створення та впровадження автоматизованої системи обліку матеріальних ресурсів; впровадження та забезпечення функціонування системи збору даних для цілей комплексної оцінки виправних колоній, слідчих ізоляторів, установ виконання покарань, закладів охорони здоров'я та державних підприємств Державної кримінально-виконавчої служби; впровадження електронних послуг у медичній сфері; впровадження електронних систем бухгалтерського, кадрового та статистичного обліку (МІА); впровадження електронного документообігу в органах та установах пенітенціарної системи [1].

Всі ці завдання, зазначені в Стратегії, є актуальними для ДКВС України, але не менш важливим для виконання цілі щодо розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи є впровадження концепції електронного урядування в органах та установах ДКВС України. Можливо законодавець це і мав на увазі, судячи із зазначеного вище, але фактично та юридично це не вказано окремим завданням чи ціллю.

Концепція електронного урядування в Україні була схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р у якому

зазначено, що з огляду на міжнародний досвід розвиток електронного урядування є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни. Реформа будь-якої галузі в сучасних умовах спрямована на широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення необхідного рівня ефективності та результативності. Адже саме інструменти е-урядування здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб та підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [8].

На момент схвалення цього Розпорядження, в Україні діяло Державне агентство з питань електронного урядування, повноваження якого були спрямовані на впровадження Е-урядування в Україні. В 2019 році його було перетворено на Мінцифри, яке фактично забрало на себе функцію свого попередника.

Відтак ми пропонуємо об'єднати усі запропоновані в Стратегії завдання відповідно до Концепції електронного урядування України і створити нову його складову – Е-в'язницю. Такий підхід вже існує в Сінгапурі, де можна подати звернення, замовити бесіду або побачення на сайті Singapore prison service.

Е-в'язниці комп'ютеризують та інтегрують усі дії, пов'язані з в'язницею та управлінням ув'язненими у в'язниці. Цей пакет програм надає важливу інформацію про ув'язнених, які перебувають у в'язницях, у режимі реального часу для працівників пенітенціарних установ та інших суб'єктів, залучених до системи кримінального правосуддя. Це також полегшує онлайн-запит на відвідування та розгляд скарг [9].

Для того, щоб об'єднати всю цифрову пенітенціарну систему в єдину, видається необхідним наявність потужного потенціалу та досвіду створення такої платформи. Саме Мінцифри має необхідні ресурси для реалізації вище зазначеного. Так, підтвердженням цієї тези є позитивні практики щодо впровадження цифрових, проєктів, яких станом на 2023 рік налічується 94 проєкти (<https://plan2.diia.gov.ua/projects>). І з кожним днем кількість онлайн-послуг за вказаними проєктами зростає. Зазначене нами вище доводить, що успішна цифровізація в Україні, а особливо в ДКВС України, можлива за участі центрального органу виконавчої влади, що формує та реалізовує державну політику у сфері цифровізації. Використання потужностей різноманітних гран-

тових, благодійних проєктів має місце бути, але обов'язковим та дієвим є сприяння органів державної влади. Тим паче, що в Міністерстві юстиції України вже наявні проєкти, які були реалізовані за допомогою Мінцифри.

Однак, потрібно наголосити, що такий структурний елемент Е-урядування як Е-в'язниця не є нагальним для суспільства чи органів публічного адміністрування. Але його створення допоможе забезпечити безперешкодну комунікацію не лише із громадськістю, а й між самими органами та установами ДКВС України, органами внутрішніх справ і допоможе наблизити Україну до міжнародних стандартів. Це є необхідним не лише для виконання цілей Стратегії, але і для боротьби із корупцією, подолання стереотипів про пенітенціарну систему України, яку часто порівнюють із радянською та наближення вступу України до Європейського Союзу. Можна легко «втратити» чи «зіпсувати» папірець, але внести некоректні цифри, факти чи дані, за роботи надійної та ефективної електронної системи, буде набагато складніше і таким чином, реформування пенітенціарної системи відбуватиметься прозоро та відкрито.

З огляду на зазначене вище, видається доцільною співпраця ДКВС України із Мінцифри за розробленими нами етапами налагодження співробітництва між ними у сфері створення єдиної цифрової пенітенціарної системи «Е-в'язниця», а саме:

КРОК 1: переосмислення стратегічної цілі щодо розширення можливостей цифровізації, тобто її переформатування на ціль щодо створення єдиної уніфікованої системи Е-в'язниця, де всі органи та установи ДКВС України матимуть доступ до даних одне одного. Мова йде не лише про дані щодо засуджених, але й також персоналу, їхні доходи, матеріальне забезпечення установ тощо. Причому ця система повинна бути публічною, щоб будь-який громадянин мав можливість побачити витрати установи, її матеріально-технічне забезпечення, подати туди звернення, записатися на побачення, отримати максимально коректну відповідь на своє звернення;

КРОК 2: розробка системи Е-в'язниця, визначення її розділів, адміністративних послуг, адміністраторів, модераторів, користувачів тощо;

КРОК 3: подання пропозицій Міністерством юстиції України до Мінцифри щодо співпраці у розробці платформи Е-в'язниця;

КРОК 4: визначення відповідальних суб'єктів за розробку системи Е-в'язниця в теоретичному (підготовка проєкту нормативно-правового акту,

який би регулював порядок використання системи Е-в'язниця) та практичному (розробка електронної системи Е-в'язниця) аспектах;

КРОК 5: запуск пілотного проєкту Мінцифри та Міністерства юстиції України «Е-в'язниця»;

КРОК 6: оцінка результатів використання пілотного проєкту Е-в'язниця Міністерством юстиції України та Мінцифри, відповідно до звітів органів та установ виконання кримінальних покарань;

КРОК 7: удосконалення нормативно-правових та практичних засад використання системи Е-в'язниця Міністерством юстиції України та Мінцифри, відповідно до оцінки результатів використання пілотного проєкту (за необхідності);

КРОК 8: активне впровадження системи Е-в'язниця в діяльність органів та установ ДКВС України.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало, що незважаючи на те, що Мінцифри є провідним органом у сфері цифровізації в Україні і має цілу низку результативних цифро-

вих проєктів, які активно впроваджуються в рамках розвитку концепцій електронного урядування та електронної демократії, роль Мінцифри в цифровізації діяльності органів та установ ДКВС України є опосередкованою та обмежується лише зверненнями державного підприємства «Національні системи України», щодо модернізації Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту.

Кримінально-виконавча система України характеризується наявністю стереотипів про свою жорстокість та відсутність людиноцентризму попри те, що перебуває в стадії реформування. У зв'язку із цим, саме ДКВС України потребує впровадження у свою практику засад Е-урядування з метою формування відкритості та прозорості своєї діяльності.

У рамках застосування Концепції електронного урядування в Україні, авторами дослідження пропонується створити єдину систему Е-в'язниця і в рамках її розробки налагодити співпрацю Міністерства юстиції України із Мінцифри.

Список літератури:

1. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. №1153-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
2. Про затвердження Порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту : Наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2018 р. №2023/5. Дата оновлення: 13.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0762-18#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
3. Питання Міністерства цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. №856. Дата оновлення: 11.11. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Стратегічна ціль 8: розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи : офіційний веб-сайт Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <https://kvs.gov.ua/new/note/12958/> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Протокол № 3 засідання комісії з питань розподілу коштів для забезпечення протидії інформаційним загрозам з боку держави-агресора, кіберзахисту, відновлення та розвитку цифрової інфраструктури держави. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB_07022023.pdf (дата звернення: 15.06.2023).
6. Denysenko K.V., Borko I.S. (2022) Establishment of the conception of E-governance in institutions of execution of punishments and detention centers of Ukraine. *Modern aspects of modernization of science: status, problems, development trends* : materials of the 23th International Scientific and Practical Conference (Diekirch, August 7, 2022). Kyiv : Publishing Group «Scientific Perspectives», 2022. P. 25-30.
7. Денисенко К.В., Борко І.С. Формування відкритості та прозорості діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. *Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПТС, 2022. С. 215-217.
8. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. №797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#n14> (дата звернення: 15.06.2023).
9. E-prisons : web-site of National informatics center. URL: <https://www.nic.in/products/eprisons/> (дата звернення: 15.06.2023).

Denysenko K.V., Shamruk N.B., Borko I.S. THE ROLE OF THE MINISTRY OF DIGITAL TRANSFORMATION OF UKRAINE IN DIGITALIZATION OF ACTIVITY OF STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

The article is dedicated to research of the role of the Ministry of digital transformation of Ukraine in digitalization of activity of the State Criminal and Executive service of Ukraine and creation of steps in establishing cooperation between these institutions. Authors focused attention on the mediated role of the Ministry of digital transformation of Ukraine in digitalization of the domestic penitentiary system, that is limited to applications of state enterprise «National information systems» about modernization of Unified register of convicts and persons taken into custody.

Along with this is noted that according to the Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution from 2021, December 17 № 365-p «Some issues of digital transformation», the Ministry of digital transformation of Ukraine does not attract improvement of working of the Unified register of convicts and persons taken into custody. It is not understood in view of the functional directivity of the ministry. National criminal and executive system is characterized by the presence of stereotypes about his cruelty and absence of human-centeredness despite reforms. In this regard, the State Criminal and Executive service of Ukraine needs to use principles of E-Governance in order to form openness and transparency in his activity. Leading role in the process of establishment of E-Governance in the activity of the penitentiary system of Ukraine can have the Ministry of digital transformation of Ukraine as an institution which is central in formation and realization of state politics in the area of digitalization and has positive experience of creating of digital projects.

Taking into consideration the above mentioned, authors of the research emphasize the feasibility of creating a new structure element E-Governance as E-prison and within the framework authors proposed establishment cooperation of the Ministry of justice of Ukraine with the Ministry of digital transformation of Ukraine with using proposed steps. The Ministry of justice of Ukraine will be responsible for preparing a project of legal-normative act on procedure using the system E-prison and the Ministry of digital transformation of Ukraine will be responsible for creation of the system E-prison.

Key words: *digitalization, criminal and executive system, penitentiary system, E-Governance, E-prison, convicts, prisoners.*